

Rapportage ontwikkelgesprek Rechtsgeleerdheid

Details visitatie

Informatie over de opleidingen

Naam van de instelling:	Open Universiteit
Status van de instelling:	Bekostigd
Resultaat instellingstoets:	Positief

Naam van de opleiding:	Rechtsgeleerdheid
CROHO-nummer:	50700
Niveau van de opleiding:	Bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie:	Heerlen
Variant(en):	Deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	1 november 2024

Naam van de opleiding:	Rechtsgeleerdheid
CROHO-nummer:	60084
Niveau van de opleiding:	Master
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Privaatrecht, Internationaal en Europees recht, Staatsrecht en encyclopedie, Bestuursrecht, Strafrecht
Locatie:	Heerlen
Variant(en):	Deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	1 november 2024

Onwikkелgesprek

Datum 12 juni 2024

Context van het ontwikkelgesprek

Conform het beoordelingskader van de NVAO voeren opleidingen een ontwikkelgesprek met het panel. Tijdens dit ontwikkelgesprek worden toekomstige ontwikkelingen en mogelijke verbeteringen besproken vanuit een ontwikkelingsperspectief. De agenda wordt opgesteld door de opleiding. Hoewel het ontwikkelgesprek onderdeel is van de opleidingsbeoordeling, zijn de uitkomsten geen onderdeel van de accreditatiebeoordeling. Op grond van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), artikel 5.13, lid 6, publiceren wij het verslag van deze gesprekken met dit document. In het gesprek is een tweetal punten besproken: 1) Praktijkgerichtheid; en 2) Innovatie.

Het panel dat de bachelor- en masteropleiding Rechtsgeleerdheid van de Open Universiteit beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. J.P. (Joanne) van der Leun, hoogleraar Criminologie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden [voorzitter];
- Prof. mr. dr. P.M. (Pauline) Schuyt, rector-directeur van de Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen in Den Haag, en deeltijd hoogleraar Sanctierecht en Straftoemeting aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. mr. U.R.M.T. (Bald) de Vries, hoogleraar Interdisciplinair Juridisch Onderwijs aan de Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie van de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. A.F. (Arthur) Salomons, hoogleraar Privaatrecht aan de Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. V. (Vincent) Sagaert, gewoon hoogleraar in het Privaatrecht (specifiek verbintenissenrecht, goederenrecht en vastgoedrecht) aan de KU Leuven (België);
- A. (Annefleur) Timmermans, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan Maastricht University [student-lid].

Bij het ontwikkelgesprek Rechtsgeleerdheid zijn de volgende personen betrokken:

Themasessie 1 Praktijkgerichtheid

prof. dr. mr. Ronald Janse Decaan

mr. dr. Marelle Attinger Coördinator onderwijs

mr. Natasja Montulet Hoofd Praktijkonderwijs en Externe Samenwerking

mr. Astrid Jordaans Docent strafrecht, examinator Integratiepracticum

mr. Theo Klein Teamleider Rechtswinkel

prof. dr. Coen Modderman Hoogleraar Recht in de decentrale overheden

Themasessie 2 Innovatie

prof. dr. mr. Ronald Janse Decaan

mr. dr. Marelle Attinger Coördinator onderwijs

mr. dr. Tom Herrenberg Universitair docent sectie staatsrecht, lid innovatiecommissie RW

mr. Hilde Smolenaers Docent privaatrecht, lid innovatiecommissie RW

prof. mr. dr. Reijer Passchier Hoogleraar Digitalisering en de democratische rechtsstaat

dr. Sien Devriendt Universitair docent sectie Staatsrecht

prof. dr. mr. Anna Berlee Hoogleraar Gegevensbescherming en privacyrecht

mr. dr. Ellen Hardy Universitair docent bestuurs(proces)recht

1. Praktijkgerichtheid

I. Op welke praktijk zouden de opleidingen zich moeten richten? Zou een verbreding van de focus niet voor de hand liggen: van primaire gerichtheid op togaberoepen naar de praktijk van (de)centrale overheid en het domein veiligheid?

De faculteit RW heeft een werkveldadviesraad die haar erop wees dat een substantieel deel van de arbeidsmarkt minder behoefte heeft aan de specialisten die de huidige rechtenopleidingen afleveren. Bedrijven als ASML geven de voorkeur aan generalistische juristen die kennis kunnen ophalen bij niet-juristen, kennis die ze vervolgens bijvoorbeeld via AI in de organisatie verspreiden. De rechtenopleidingen zoals die nu bestaan, zijn hier niet op ingericht: ze zijn nog volgens het 'keurslijf' van het civiel effect vormgegeven. De OU-opleidingen overwegen om zich nadrukkelijker op een breder juridisch veld te gaan richten dan de togaberoepen, en zien daarbij ook kansen in post-initieel onderwijs.

Het panel sluit zich aan bij het idee dat er meer juristen nodig zijn dan die voor de togaberoepen. In centrale en decentrale overheden en het veiligheidsdomein is veel behoefte aan een ander type jurist. Met name vanuit het profiel van de OU, waar veel studenten beroepsactief zijn, leent die zich tot een dergelijke verbreding. Het panel is het met de vertegenwoordigers van de opleidingen eens dat het Convenant Civiel Effect mogelijk geactualiseerd kan worden. Tot die tijd is het een idee voor de opleidingen om in te zetten op bredere juridische vaardigheden, die in het hele beroepenveld gewaardeerd worden. Ook kunnen de opleidingen zoals ze nu bestaan breder worden ingevuld, waarbij ook cases, voorbeelden en werkvormen worden gekozen die aansluiten bij de praktijk van overheidsjuristen. Ten slotte kunnen de opleidingen in de cursussen bewust gebruik maken van de werkervaring van veel studenten om zo bij hun juridische praktijk aan te haken. Ook voor dit laatste bestaan bij OU uitgelezen mogelijkheden.

II. Welke aanbevelingen kan het panel doen om het onderwijs zoals dat nu in de minor Rechtswinkel plaatsvindt op te schalen? Kan het panel zich voorstellen dat de OU zich meer toelegt op de sociale advocatuur? Welke gevolgen heeft dit voor de inhoud van het curriculum in de master, dat wil zeggen: welke cursussen passen bij dit aandachtsgebied?

Het panel heeft alle waardering voor de wens van de OU om deze maatschappelijke rol op te pakken en voor de manier waarop ze dat nu al doet in de minor Rechtswinkel. Zowel in de bachelor als in de master kunnen daarnaast authentieke werk- en toetsvormen worden geïntroduceerd die passen bij de sociale advocatuur (naast pleiten ook een beleidsnota opstellen). De aanwezigen zijn het erover eens dat de grote personeelstekorten in de sociale advocatuur een urgent probleem zijn dat gezamenlijk door alle Rechtenfaculteiten zou moeten worden geadresseerd.

III. Integriteit, belangenverstrengeling en de bijzondere verantwoordelijkheid van juristen voor het behoud van de rechtstaat krijgt de afgelopen jaren – terecht – veel aandacht. Welke plaats moet dit in het curriculum krijgen?

Het panel vindt dat integriteit door het programma heen onderdeel van het curriculum zou moeten zijn en in meerdere of alle vakken terug zou moeten komen. Vervlechting door de vakken heen brengt studenten bij dat dit onderdeel is van hun juridische attitude en vaardigheden. Aandachtspunt daarbij is dat niet iedere docent dit even goed kan vormgeven, en dat het onderwijs rondom integriteit al snel als bevoogdend wordt ervaren, wat voor studenten demotiverend is. Een manier om integriteit aan de orde te stellen is dicht bij de belevenswereld van de studenten te blijven, bijvoorbeeld door hen op de eigen positie te laten reflecteren of door hen op de gevolgen van het toepassen van een bepaalde regel te wijzen.

2. Innovatie

I. Hoe kunnen de opleidingen ervoor zorgen dat onderwijsinnovatie breed gedragen wordt en voortdurend de aandacht heeft en blijft hebben in tijden dat de werkdruk hoog is en medewerkers ook aandacht hebben voor andere prioriteiten (fundamenteel onderzoek, contractonderzoek, contractonderwijs)?

Panel en opleidingen bespreken of innovaties beter top-down of bottom-up kunnen worden ingevoerd. De ervaringen hiermee zijn wisselend. Bij top-down kan er beperkt draagvlak zijn, waardoor weerstand en stress ontstaan. Bottom-up vernieuwing kan leiden tot doodbloedende initiatieven die niet verder worden opgevolgd.

Duidelijk voor alle aanwezigen is dat er middelen beschikbaar moeten zijn om mensen vrij te maken voor innovatie, om hen de kans te geven te falen, en om hun successen te verduurzamen en waar mogelijk op te schalen. Docenten die vrijgemaakt zijn voor innovatie moeten hier ook op beoordeeld worden en er erkenning voor krijgen, en ze moeten door onderwijskundigen ondersteund en gefaciliteerd worden. Daarnaast is het belangrijk dat zij vrijheid krijgen om te bepalen waar ze aan werken, maar dat wel er duidelijke kaders zijn waarbinnen ze dat doen en een stip op de horizon waar iedereen naartoe werkt.

II en III. Welke doelstellingen zouden opgenomen moeten worden in een vijfjarenplan onderwijsinnovatie? Is co-creatie of complementaire samenwerking in onderwijsinnovatie tussen zusterfaculteiten een aannemelijke route en zo ja, op welke thema's? Hoe zou die route er dan uit kunnen zien? Waar zou de nadruk op moeten liggen?

In de juridische faculteiten zijn op dit moment generatieve AI en verbreding van vaardigheden urgente thema's. Een mooi idee zou zijn om via een platform activerende werkvormen en benaderingen voor vaardighedenonderwijs met elkaar te delen. Op die manier kan iedereen van de eigen en van elkaars innovaties leren. Daarbij kan ook de omgang met generatieve AI worden meegenomen.

De OU organiseert nu een nieuw, sectie-overstijgend bachelorvak Recht en Technologie. Ook andere faculteiten in Nederland en Vlaanderen voegen dergelijke inhoud toe. Daarbij is co-teaching met niet-juristen een effectief middel gebleken om zowel de juridische als de technologische kant aan bod te laten komen. Cruciaal is dat studenten leren de taal van niet-juristen te begrijpen en inzicht krijgen in de werking en het gebruik van dergelijke technologieën.

Panel en opleidingen zijn het erover eens dat het nodig is om gezamenlijk afspraken te maken over de omgang met, en het gebruik van generatieve AI in de opleidingen, bijvoorbeeld als het gaat om verantwoording van het gebruik ervan. Zo scheppen ze een *level playing field* onder juridische studenten en hoeft niet iedere faculteit het wiel uit te vinden. Op dit moment is er sprake van uiteenlopende praktijken, zowel in het beroepenveld als in de opleidingen. Hier een eenduidige lijn in aanbrengen is een opgave voor de zusterfaculteiten in gezamenlijkheid.